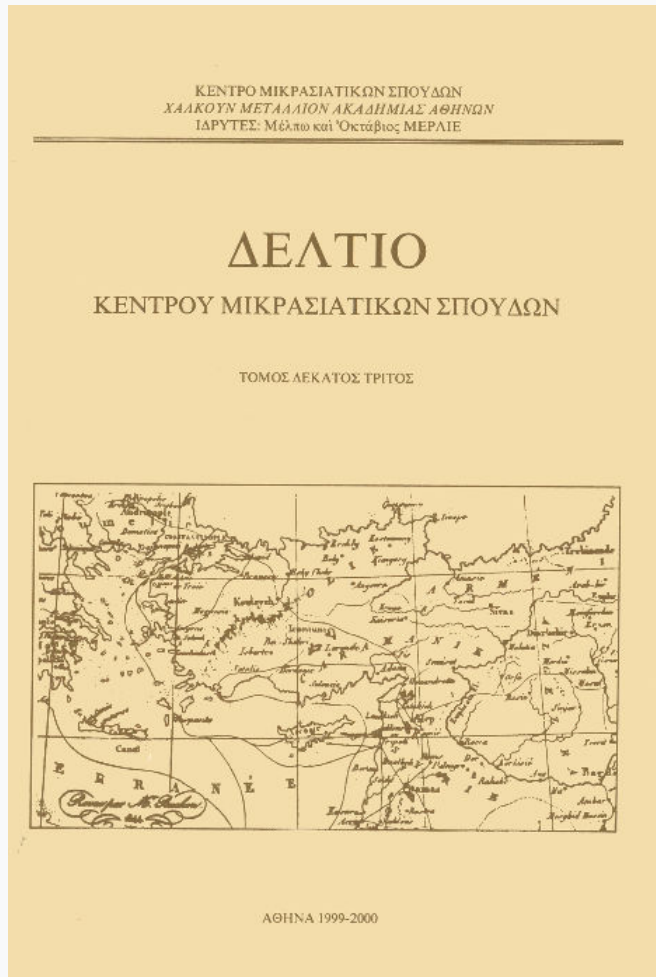

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 13 (1999)

Engin Berber, Sanctityllar: Izmir 1918-1922. Mutareke ve Yunan Isgali Doneminde Izmir Sancagi [χρόνια οδύνης: Σμύρνη 1918-1922. Το σαντζάκι της Σμύρνης την περίοδο της ανακωχής και της ελληνικής κατοχής]

Σταύρος Θ. Ανεσιτίδης

doi: [10.12681/deltiokms.161](https://doi.org/10.12681/deltiokms.161)

Copyright © 2015, Σταύρος Θ. Ανεσιτίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ανεσιτίδης Σ. Θ. (1999). Engin Berber, Sanctityllar: Izmir 1918-1922. Mutareke ve Yunan Isgali Doneminde Izmir Sancagi [χρόνια οδύνης: Σμύρνη 1918-1922. Το σαντζάκι της Σμύρνης την περίοδο της ανακωχής και της ελληνικής κατοχής]. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 13, 410-412. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.161>

τῆς πολυκύμαντης ἱστορίας τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Ἡ νέα ἔκδοση, πού καθιστᾷ προσιτὸ στὴν ἔρευνα ἕνα ἀπὸ τὰ κεφαλαιώδη ἔργα τοῦ Ἄρχοντος Χαρτοφύλακος καὶ χρονογράφου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, δὲν προσφέρει μόνον ἕναν ἀνεκτίμητο ἀμητὸ πληροφοριῶν στοὺς μελετητὲς ἀλλὰ καὶ μιὰ γενικότερη ἀντίληψη γιὰ τὸ ἱστορικὸ γίγνεσθαι καὶ τὴ συλλογικὴ πορεία τοῦ Γένους, πού θὰ μπορούσαν νὰ χαρακτηρισθοῦν, χωρὶς σοβαρὸ κίνδυνο ὑπερβολῆς, διατύπωση τῆς φιλοσοφίας τῆς ἱστορίας πού πηγάζε ἀπὸ τὴ σύνολη παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Διερμηνεύει δηλαδὴ ὁ Γεδεὼν τὴν «ἔσω σοφίαν», πού ἀντιπαρατίθεται ἢ λειτουργεῖ παραπληρωματικὰ πρὸς τὴ θύραθεν γνώση καὶ γραμματεία. Χωρὶς τὸ ἔργο του εἶναι πλέον σχεδὸν ἀδύνατο νὰ προσεγγιστεῖ καὶ νὰ γίνεῖ κατανοητὴ μὲ ὄρους ἐπιστημονικοὺς αὐτὴ ἡ πνευματικὴ παρακαταθήκη. Εἶναι κάπως παράδοξο πάντως ὅτι στὶς μέρες μας τὸ ἔργο τοῦ Γεδεὼν προσελκύει περισσότερο μελετητὲς ἀπὸ τὸν χῶρο τῆς θύραθεν παιδείας παρὰ αὐτόκλητους θιασῶτες τῶν παραδοσιακῶν ἀξιών. Ἡ νέα ἔκδοση τῶν *Πατριαρχικῶν Πινάκων*, γιὰ τὴν ὁποία χάριτας πολλὰς ὀφείλουμε στὸν Νικόλαο Α. Φορόπουλο, προσφέρει τὴν εὐκαιρία γιὰ ἕναν νέο καὶ οὐσιώδη διάλογο μὲ τὸν Ἄρχοντα χρονογράφο, τὸ ἐπιβλητικὸ του ἔργο καὶ τὸ πνεῦμα του.

Π. Μ. ΚΙΤΡΟΜΗΛΙΔΗΣ

Engin Berber, *Sancılı yıllar: İzmir 1918-1922. Mütareke ve Yunan İsgali Döneminde İzmir Sancığı* [Χρόνια ὀδύνης: Σμύρνη 1918-1922. Τὸ σαντζάκι τῆς Σμύρνης τὴν περίοδο τῆς Ἀνακωχῆς καὶ τῆς ἑλληνικῆς κατοχῆς], Ἐκδόσεις Ayras, Ἀγκυρα 1997, σσ. 493.

Ὁ Engin Berber δὲν εἶναι ὁ μόνος Τοῦρκος μεταπτυχιακὸς φοιτητῆς, πού διαπίστωσε τὴν ἀνεπάρκεια τῶν πηγῶν καὶ τῆς βιβλιογραφίας στὴ μητρικὴ του γλώσσα γιὰ τὴν ἐρευνητικὴ προπαρασκευὴ τῆς διδακτορικῆς του διατριβῆς (μὲ ἀντικείμενο τὴ Σμύρνη

πριν από τη μικρασιατική καταστροφή). 'Ο ίδιος όμως πήρε την απόφαση να παρακάμψει τις όποιες ύποκειμενικές και άντικειμενικές δυσκολίες, να επισκεφθεί την Ελλάδα για να μάθει ελληνικά, να αποκτήσει πρόσβαση στις ελληνικές πηγές και να τις αξιολογήσει. "Ας μου επιτραπεί να επισημάνω εδώ ότι την τελευταία πενταετία το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών φιλοξένησε και άλλους Τούρκους μεταπτυχιακούς φοιτητές με ανάλογη επιστημονική ευσυνειδησία.

Το βιβλίο αυτό αποτελεί την έκδοση της διδακτορικής διατριβής του συγγραφέα που έκπονήθηκε στο Πανεπιστήμιο του Αιγαίου (Ege Üniversitesi) και πραγματεύεται τις έπιπτώσεις της Άνακωχής και της ελληνικής διοίκησης στην ευρύτερη διοικητική περιφέρεια της Σμύρνης. 'Ο Engin Berber συμβουλευθήκε σημαντικά τουρκικά αρχεία [Γενικού Έπιτελείου Στρατού (ATASE), Πρωθυπουργίας (Başbakanlık Arşivi), Τουρκικού Ίδρύματος Ίστορίας (Türk Tarih Kurumu), Προεδρίας της Δημοκρατίας (Cumhurbaşkanlığı Atatürk Arşivi)], ενώ στην Ελλάδα μελέτησε τὰ Γενικά Άρχεία του Κράτους (Άρχείο Έλληνικής Διοίκησης Σμύρνης, Άρχείο Ταμείου Άνταλλαξίμων) καθώς και δημοσιευμένες τουρκικές και ελληνικές πηγές.

Η διάρθρωση της έργασίας είναι άπλή: "Ένα εισαγωγικό κεφάλαιο (σσ. 21-39), που αποτελεί προσπάθεια οικονομιστικής (;) έρμηνείας της ελληνικής άλυτρωτικής πολιτικής και του παραγώγου της, της μικρασιατικής έκστρατείας, ένα δεύτερο κεφάλαιο (σσ. 40-208) στο όποιο εξετάζονται ή διοίκηση, ή στρατιωτική όργάνωση, οί πληθυσμιακές μεταβολές, ή δημόσια άσφάλεια, οί κοινωνικές και πολιτικές όργανώσεις, ό Τύπος και ή έκπαίδευση στην περίοδο της Άνακωχής, ενώ τὸ τρίτο κεφάλαιο (σσ. 209-471) αναφέρεται στην ελληνική κατοχή: ή ελληνική διοίκηση, ή μετανάστευση, ή δραστηριότητα τῶν κοινωνικῶν όργανώσεων, ή άποτύπωση του γεγονότος στον τοπικό Τύπο, οί έπιπτώσεις στην έκπαίδευση.

"Ο Engin Berber μελέτησε άρκετά. "Έτσι, κατάφερε να είναι συνεπής στον άρχικό του στόχο. Να γράψει δηλαδή ένα βιβλίο για να

έξιτορήσει την περίοδο τῆς Ἀνακωχῆς καὶ τῆς ἐλληνικῆς διοίκησης στὴ Σμύρνη ἀλλὰ καὶ νὰ ἀναδείξει τίς οὐσιαστικὲς πτυχές της: τίς προσδοκίες τοῦ ἐλληνικοῦ στοιχείου καὶ τὴν ἀντίδραση τοῦ τουρικοῦ, τὴ συμπεριφορὰ τῆς ἐλληνικῆς διοίκησης καὶ τοῦ στρατοῦ καθὼς καὶ τίς μεταβολές καὶ ἀνατροπές ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴ ὀργάνωση καὶ τὴν πνευματικὴ καὶ κοινωνικὴ κατάσταση. Στὴ θετικὴ πλευρὰ τῆς μελέτης θὰ πρέπει νὰ συγκαταλεχθεῖ καὶ ὁ τρόπος γραφῆς τοῦ συγγραφέα, ἀπαλλαγμένος ἀπὸ ὅρους καὶ ἐκφράσεις ἰδεολογικὰ καὶ συναισθηματικὰ φορτισμένες.

Τὸ βιβλίο ἀδικεῖται ἀπὸ τὴν ἔλλειψη ἑνὸς εὐρητηρίου, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ συγγνωστές (τουλάχιστον σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ στὴν γραφὴ τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας) καὶ μὴ ἀβλεψίες (βλ. π.χ. τὸν πίνακα ἀρ. 27) καὶ κακοτεχνίες, ποὺ δίνουν τὴν ἐντύπωση ὅτι τὸ κείμενο δὲν ἔτυχε καμίας τυπογραφικῆς ἐπιμέλειας. Τὸ γεγονός αὐτὸ πάντως δὲν μειώνει τὴ συμβολὴ του ὡς πρὸς τὴ βιβλιογραφία τῆς τουρικῆς ἱστοριογραφίας. Μάλιστα, θὰ πρότεινα νὰ διαβαστεῖ συμπληρωματικὰ μὲ τὴ νεότερη ἐξειδικευμένη ἐργασία τοῦ συγγραφέα, ποὺ στηρίζεται ἐπίσης καὶ σὲ ἐλληνικὲς ἀνέκδοτες καὶ δημοσιευμένες πηγές: *Yeni Onbinlerin gölgesinde bir sancak: İzmir (30 Ekim 1918 - 15 Mayıs 1919)* [Ἐνα σαντζάκι στὴ σκιά τῶν Νέων Μυριῶν: Σμύρνη (30 Ὀκτωβρίου 1918-15 Μαΐου 1919)], Κωνσταντινούπολη, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1999, σσ. 172.

ΣΤΑΥΡΟΣ Θ. ΑΝΕΣΤΙΑΔΗΣ